

ZBORNİK

-- SVEČENIKOV SV. PAVLA --

IN ZAJEDNIC S. J.

Letnik V.

Št. 2

Izhaja

1. dne vsakega meseca

Uredništvo in upravništvo:
Gorica,
Riva Piazzutta 18.

V GORICI, 1. februarja 1925

Izdaja Zbor svečnikov sv. Pavla. Urejuje Stanko Stanič, kurat
Tisk Zadrúžne tiskarne

Naročnina za „Zbornik“ je plačana z udnino
v znesku 25 Lir, ki naj se pošlje na „Zbo-
rovega“ blagajnika:

mons. Anton Berlot, Gorica, Via Dreossi.

ZBORNIK

SVEČENIKOV Sv. P. in ZAJEDNIC S. J.

Uredništvo :

Gorica, Riva Piazzutta št. 18

Izhaja :

1. dan vsakega meseca.

Poroča I. D. v Istri.

Nadarbine.

Nadarbinsko premoženje je ono premoženje, ki služi za vzdrževanje nadarbinarja. Dohodki tega premoženja so dohodki nadarbinarja. Nadarbinska poslopja so včasih v resnici »ens miserabile« in »ens odstranibile« t. j. naj se odstranijo in sezidajo nova — duhovniku v primerno stanovanje in zadovoljnost in v ponos narodu.

Nadarbinsko premoženje tvorijo sledeči predmeti: hiša, gospodarska poslopja, glavnice, ustanove, posestva, fundus instructus, koristne pravice in drugo.

V tem članku hočem obravnavati sledeče točke: kdo vzdržuje nadarbino, kakšne dolžnosti ima nadarbinar, zidanje novih nadarbinskih poslopj, inventar nadarbine, nadarbinska posestva, fundus instructus, glavnice.

Z bengalično lučjo hočemo posvetiti v naše nadarbinske razmere in duhovnika nadarbinarja ostrčiti za težke povojne čase.

Nadarbino vzdržujejo cerkev, država, občina, deželca, cerkvena občina, ordinarijat in nadarbinar. Nikdar ne sme upravitelj sam pričeti z raznimi popravami brez dovoljenja raznih činiteljev. Marsikje je nadarbinar v resnici siromak. Poslopja so zanemarjena. Srečen nadarbinar, ki ima dobro, pravično občinsko zastopstvo, ki zna gospodariti in privoščiti nadarbinarju primerno stanovanje. Duhovniki ponavadi niso izbirčni. Mi smo demokratični. Mi ne zahtevamo elektrike (na deželi), parketov, centralne kurjave. Eno pa je gotovo, da mora biti stanovanje primerno našemu duhovskemu poklicu. Dogaja se, da občina zanemarljivo nadarbinska poslopja, ker ima liberalno občinsko zastopstvo. V tem slučaju naj duhovnik taktično, vztrajno nastopa ter se vojskuje do zmage za popravilo nadarbinskih poslopj. Zgodilo se je, da je kapelan ob prvem nastopu prišel v tako stanovanje, da je obupal in se vrnil k ordinarijatu ter zaprosil za drugo službo. Župnik pa je dobil »stanpede« ukaz od škofijstva, da uredi kaplansko stanovanje. Ordinariatus optime fecit! Duhovnik vendar ni navaden kruhoborec.

Boljšje je za nadarbinarja, ako cerkev ali cerkvena občina oskrbuje nadarbinska poslopja. V tem slučaju nadarbinar skliče zastopnike ljudstva, se pogovori in vpraša tudi ordinarijat in zadeva o popravilu se s prispevki ljudstva izvede.

Ako država vzdržuje nadarbinsko poslopje, je treba mnogo potrpljenja, zaveznikov, pisanja, prošnje in nazadnje se tudi nekaj doseže.

Mnogo dolžnosti ima nadarbinar. V vesti je dolžan skrbeti, da se nadarbinsko premoženje ohrani v dobrem stanju. Malih popravkov, ki jih

mora sam plačati, naj ne odlašaj, da se ne naredi večja škoda. O vseh teh popravilih naj vodi zapisnik, da se izkaže, kadar se ga povpraša.

Nadarbinar ima dolžnost, da dobro obdela njive, čisti travnike, skrbi za mejnike. Vse vodi upravitelj v smislu umnega gospodarstva. Žalibože večkrat se pa zelo zanemarljivo poslopja ali po zanikrnosti ali pa po nerazskodnosti. Po vojni so take razmere, da mora upravitelj sam obdelovati vse njive in živino rediti, če hoče živeti. Draginja je nesnosna. Posledice vojne tudi nas duhovnike tepe. Jaz odločno predlagam nadarbinarjem prešičerejo in živinorejo. Njiv obdelujemo kolikor je pač neobhodno potrebno. Kdor daje v najem, dobi pičle dohodke. Zelo velika rak-rana v našem gospodarstvu je, ker niso posestva zložena, temveč razkosana. Eno tretjino bi več pridelali, ako bi bile njive zložene. Vsak upravitelj naj vodi zapisnik o vseh pridelkih, da spozna čisti donos njiv in travnikov, pašnikov in vinogradov.

Če so pri nadarbinah gozdovi, mora previdno gospodariti. Sekati sme le toliko, kolikor pripušča gozdne postave, da ne oškoduje naslednika. Državni gozdar naj napravi načrt za izkoriščanje gozda. Ako nadarbinar zanemarljivo posestva, je dolžan patron in so dolžni tudi ključarji upravitelja opozoriti na te nedostatke. Vsi ti trije činitelji se smejo pritožiti pri ordinarijatu, ako upravitelj ničesar ne ukrene za popravilo in zboljšanje posestva.

Zgodi se pa tudi, da je treba zidati novo župnišče, nove hleve, nove svinjake, skednje, drvarnice itd. Quid faciendum? To je težka pot. Menim, da bode malo nadarbinarjev tako srečnih, da sedaj po vojni učakajo v doglednem času nova poslopja. Živimo v nesrečnih časih, živimo v dobi gospodarskih kriz. Upravitelj naj potom ordinarijata poskrbi za konkurenčno obravnavo. Sam naj ne prične, dokler ordinarijat in država ne dasta potrebnega dovoljenja.

Gorje nadarbinarju, ako je prednik 10—20 let zanemarljivo poslopja in posestva. Večkrat se mora novo zidati, ker se je toliko let zanemarljivo.

Se eno misel! — Kadar se zida, naj se zida praktično, trdno, primerno duhovniku in nadarbinskim posestvom. Torej naj ne bodo prostori premajhni, ne preveliki. Hlev naj bode modern vzor hlevom v župniji.

Dobar nadarbinar bo vodil inventar nadarbine, oskrbel bode posestno polo, sestavil gospodarski zapisnik, zavedajoč se, da na teh zapisnikih sloni umno gospodarstvo.

Nadarbine imajo ponavadi posestva: njive, pošnike, vinograde, košenine, sadne vrtove, gozde in drugo.

Vse to naj obdeluje, kakor da je vse njegovo, vestno, umno, praktično. Upravitelj bo obdeloval razumno, da ga bodo tudi drugi posestniki posne-

mali. Vsako leto naj kaj (njivo, travnik) izboljša. Oskrbi naj dobre sadne vrste. Prazne prostore v gozdu naj pogozdi. Travnike naj gnoji. Pri živini naj izbira najboljše pasmo.

Pri gospodarskih župnijah se želi, da bi se ustanovil stalen fundus instructus; orodje za obdelovanje, (mlatilnica, slamoreznica), voz za gnojnico, živina in krma. Tole bi bil dokaz prave bratovske ljubezni, lep zgled vernikom. Skromno prašanje, kie v Istri je tak fundus instructus?

Nadarbine imajo tudi glavnice. Po vojni so te glavnice zgubile mnogo vrednosti, bodisi, da so naložene v državnih obveznicah, bodisi v hranilnicah ali pa pri zasebnikih.

Lepo bi bilo, ako bi bilo možno dvigniti vrednost teh glavnic in kupiti njivo, travnik ali gozd ter tako obrestonosno naložiti in zagotoviti glavnic. V naših časih bode kak nadarbinar še s kakimi drugimi napravami obogatel nadarbino n. pr. s čebelorejo, svilorejo, vinorejo (na novo).

Gotovo je, da imajo nadarbinarji po vojni vsled menjajoče se valute, vsako leto deficit v svojem gospodarstvu. Sigurno je, da naša razkosana zemljišča zlasti še ako so zanemarjena, pojedjo še drage naše dohodke. Eno dejstvo pa stoji neomajno: nadarbinska posestva stoje in padejo z živinorejo, oz. brez živinoreje. Sklep: živino v hleve, mleko v mlekarne, lepo mlado živino pa redite!

Koder ni mlekarn, pa jo bode nadarbinar ustanovil v korist naroda, med katerim deluje.

Nekateri duhovniki nimajo srčnosti za kmetijo, češ, da to ni primerno za duhovnike. Dragi sobrat! Cerkev nima zakona proti delu pri kmetiji nadarbinski. Svetni in redovni duhovniki so delali nadarbinska posestva. Misijonarji in tudi drugi duhovniki v vseh časih so pa celo narode učili kmetijstva.

Najbolj idealno je delati le za zveličanje duš. Delo na nadarbinskih posestvih tudi raztresa duhovnika. A v sedanjih razmerah mora duhovnik tudi kmetijo obdelovati, če hoče živeti. Staro geslo: *Moli in delaj*, je po vojni še vedno aktualno.

Duhovniški stan je žrtev. Pa tudi v tem pogledu je žrtev, ker mora nadarbinar po vojni trdo stiskati in previdno gospodariti, da ne zleze v dolgove.

Nadarbinar imaš kredit! Nadarbina ni tvoja. Oseben kredit tudi nekaj plača. Če imaš pa živino, pa dobiš kredit. Torej srčno na delo nesebično, vztrajno, praktično, razumno, a delo in trud nebo blagoslovi!

Stanko Stanič.

Občni zbor

Goriške Mohorjeve družbe.

Dne 22. januarja t. l. se je vršil občni zbor »Gor. Moh. družbe«. Številna udeležba je dokazala važnost te družbe, katero je poudarjal mons. predsednik ob otvoritvi. Iz poročil se nam zdijo važna sledeča dejstva:

Marsikdo podcenjuje »Zbor svečenikov sv. Pavla«. In vendar, četudi ta »Zbor« ni pustil za seboj

drug dediščine, kakor Mohorjevo družbo, je storil velikansko kulturno uslugo našemu toli preiskušnemu narodu, in bo njegovo ime s to družbo neizbrisno združeno. »Zbor« se je opetovano zavzemal za preustroj »Goriške Maticice« v cerkveno bratovščino, da se tako zagotovi društvu versko obiležje. Vsi ti sklepi »Zbora« so našli glasen odmev na občnem zboru »Svečenikov sv. Pavla« v jeseni l. 1923. Ob navzočnosti tajnika »Goriške Maticice« dr. Pavlice je občni zbor pooblastil odbor, naj se v tem smislu pogaja z »Goriško Maticico« in za slučaj nesporazuma izvaja posledice. Isto so sklenili slov. dekani gor. škofije zbrani pri knezonadškofu na konferenci. Pogajanja v tem pravcu niso uspela. »Goriška Maticica« je sicer na to objavila svoj poseben odbor, kateri pa je smel obstajati le kot odsek delničarjev Narodne tiskarne. Poleg tega pa so pritegnili še uredniški odbor, kateri je pa le bil od prvega imenovan in je imel besedo le pri izbiri gradiva. Da bi se »Maticica« preosnovala v bratovščino je bilo a limine odbito.

Nato se je vršila ona zgodovinska seja »Zbora«, ki je imenovala odbor petih mož z nalogo, da zasnuje cerkveno bratovščino po vzorcu »Mohorjeve družbe«. To se je izvršilo lansko zimo. V svoji prvi seji se je ta odbor konstituiral in takoj pooblastil sobrata Belèta za nabiranje literarnega gradiva in mons. dr. Ličana, da zasnuje pravila. Družbin tajnik je sestavil oklic na duhovščino in razposlal nabiralne pole.

V prihodnji seji so bila pravila odobrena kakor jih je mons. Ličan predložil. Ker je g. Belè konstatiral, da je za nabavo dobrih rokopisov potreben oseben stik s pisatelji, je odbor v to svrhu zaposlil gosp. Jankota Kralja. Ker so že prihajala naročila je odbor začasno pooblastil gosp. inž. Rustja, da vodi seznam. Konstatiralo pa se je ob tej priliki, da »Družba« rabi eno poslovno moč.

Med tem je gosp. Kralj izvršil svojo nalogo in smo dobili veselo sporočilo, da so od knezonadškofa družbina pravila potrjena in da je določen za družbin oltar glavni oltar stolne cerkve v Gorici. Za presojo došlih rokopisov je odbor imenoval dva literarna odseka — širši in ožji — in tri cenzorje. Njim so se izročili rokopisi v presoji in gosp. Belè je sprejel ureditev Koledarja. Govorilo se je, da bi se prijavila pred državo naša družba kot zadruga. Po dobrem pretresu smo ostali pri starem, ker bomo pač svoj denar potoma spremeni v lepo knjigo. Poseben odsek — na čelu mons. Ličan — je bil izbran za sestavo družbinega poslovnika.

Med tem so vsi ti odseki s požrtvovalnostjo delali. Pri prhodnji seji je odbor na podlagi odsekovega poročila moral konstatirati, da došli rokopisi niso prvovrstni. a radi zakasnitve se je odbor moral odločiti za izdajo letošnjih knjig. Posebno pohvalo je odbor dolžan izreči gosp. Belètu za Koledar. On je za družbo tozadevno največ storil. Tudi gosp. blagajnik se je za Gospodarsko čitanko veliko trudil. V kratkem času sta gopoda veliko storila. Kot čebelica marljivi mons. predsednik je sestavil poslovnik in odbor ga je predelal in odobril.

Med tem se je tudi odprlo vprašanje razmerja do prevajlske družbe. Odbor je hotel ustvariti s to

družbo nekako bratovsko sodelovanje. Načrt je bil, da si družbi vsako leto pred seboj priobčiti svoj literarni program in na podlagi tega bi si naša družba vedno izbrala kako njihovo knjigo, ki naj bi bila potem naše skupno izdanie. Družbi bi si knjige izmenjavali po tiskarniški ceni. Prevaljska družba je stavila protipredlog in sicer naj mi tiskamo samo koledar, druge knjige pa naj obilgato sprejmemo od nje. Dve liri nam družba prepusti za naš koledar, za vozno iz Prevalj in za vse upravne in razpošiljalne stroške. Ves riziko za knjige mora nositi goriška družba. Ta predlog je bil za našo družbo nesprejemljiv! Pri nas je tisk najmanj dvakrat boljši kup nego tam. Vse to je bilo uradno sporočeno maja meseca prevaljski Družbi. Pa brez uspeha! Zato smo tudi letos ostali brez »Carskega sela«.

Ker so tajniški posli narasli je gosp. Rustja najel za tajniške posle posebno moč.

Med vsem tem delom so došle nabiralne pole. Odbor je z veseljem vzel na znanje, da se je njegovemu vabilu odzvalo malo manj kot 12.000 udov. Določili so izdati knjige v 13.000 izvodih, določili papir in klišeje ter začeli izročati rokopise tiskarni. Odbor je s tem mislil, da je glavno delo za Družbo končalo, medtem ko se je faktično začelo. Tisk, korektura, impaginacija, razpošiljanje, to je pač še najtežje delo — in tukaj začnejo pritožbe! Tisnitni koledar, kakor ga je Družba hotela izdati in še štiri druge knjige, vsako v 13.000 izvodih, to delo je velikansko. Za letos temu delu ni bil dorastel ne odbor ne tiskarna. Prepričani pa smo, da je odbor ta izkušnja izmodrila.

Pomisli! moramo, da ko je prevaljska Družba izdala svojo I. knjigo - bil je sam koledar - je imela 700 udov — drevo je rastle s časom. Naša Družba je pa v enem letu storila vse, kar so oni v 25 letih, in nikdo izmed Goričanov ne more reči, da je kdaj v njihovo delavnico zrl.

Danes si je naša Družba najela posebne prostee: Riva Piazzutta štev. 10., kjer bo od sedaj naprej posloval družbin urad let in dan. S 1. februarjem nastopi poseben poslovni tajnik, ki mora imeti slov. jezik popolnoma v oblasti, ta bo poslovalni knjigovodja, korektor in impaginator, pa tudi ekspeditor. Za to delo je potrebna posebna moč. Prepričani smo, da ima danes odbor dobro in solidno podlago za uspešno delovanje. Vsak začetek je težak!

Na občnem zboru so poročali: predsednik, tajnik, blagajnik ter o uspehih dr. Brumat, o kulturnem delu dekan Belè in Švara o organizaciji.

Pri volitvah so bili izvoljeni v odbor: dr. Jos. Ličan, Venceslav Belè, Alojz Novak, Stanko Stanič in inž. Jos. Rustja; v nadzorništvo: Anton Rutar, Ign. Breitenberger, mons. Anton Berlot; za cenzorje pa: dr. Jos. Ličan, Venceslav Belè in Alojz Novak.

Pri slučajnostih je izrazil svoje zadovoljstvo mons. Arko, ter nasvetoval pri spisih upoštevati sadjerejo in izdati vsako četrto leto molitvenik.

Urednik Belè bere pismo pisatelja Finžgarja, ki hvali Koledar in govori o razmerju obeh Družb. Isti poda tudi nekoliko pomislekov zoper kritiko. Konečno stavi predlog, naj se razčistijo naše raz-

mere do isterske Družbe. Odbor bo to vprašanje saniral.

Gosp. Al. Filipič priporoča popularnost v publikacijah; Sklene se to odboru priporočati.

Mons. predsednik stavi zboru vprašanje, ali naj se izda letos Socialna čitanka. Po kratki debati odobri zbor odborov sklep, da se ta knjiga letos izda.

Konečno so bile sprejete sledeče od g. Ščeka predlagane resolucije:

1. Odbor naj prouči vprašanje, ali bi ne kazalo Družbin poslovnik popraviti

2. Odbor naj prouči možnost izdajanja mesečnega leposlovnega glasila.

S tem je bil lepo uspeli zbor zaključen.

Iz Zbora.

Misijonski darovi.

Drage volje ugodni podpisani nasvetu »Vedrijanca« pa ne za leto 1923., ampak za prvo polovico leta 1924. Do 3. decembra 1923. je namreč nabiral knez nadškof. Ordinarijat misijonsko miloščino ter skupno z ital. prispevki odpošiljal raznim misijonom. Na skupnem zborovanju pa 3. XII. 1923. se je sklenilo, naj se loči sloven. del od ital. ter določilo, naj podpisani sprejema misijonsko miloščino za slov., preč. g. Velcich pa za ital. del. — Zato tudi darovi, ki so došli meseca decembra 1923. so bili prišteti za leto 1924. — Preč. g. dr. Brumat je pa bil izvoljen za škofijskega delegata ter ima važno nalogo, da povsod po deželi razširja z besedo, tiskom in raznimi prireditvami misijonsko msl. Letos ga ni prav nobeden še povabil radi kake misijonske slovesnosti ali prireditve.

Podpisani sprejema miloščino oziroma udnino za misijone:

1. za Pia Unio Cleri;
2. za razširjanje vere, misijone sploh, za propagando fide;
3. za afriške misijone, posebno za Družbo sv. Petra Klaverja;
4. za sv. Detinstvo;
5. za Misijonišče v Domžalah, za mašno zvezo na Gradu.

Ad 1. Pia Unio ima, namen vzbujati v duhovniku gorečnost pri sodelovanju za razširjanje vere. Duhovnik naj vsako priliko vporabi, da vernikom priporoča uboge pogane, bodisi da jim verniki pomagajo z molitvijo ali z milodari. Ustanovljena je v vsaki škofiji in vsak duhovnik je deležen mnogih duhovnih dobrot. Miloščina à 5 lir se uporabi za misijonske namene. Vodstvo Unije bi rado vstreglo z slovensko mesto z ital. »Rivisto«. S časom se bo tudi to vresničilo. Vpisanih je 170 slov. duhovnikov, plačali so za leto 1924. samo 130.

Ad 2. Vsak dar za misijone sploh se pošlje Propagandi Fide. Kdor želi kam drugam, naj naloži natančno našten in kraj.

Ad 3. Za afriške misijone naj se posebno priporoča miloščino na praznik sv. treh kraljev. Kdor Propagandi Fide. Kdor želi kam drugam, naj naroči »Zamorčka« za 3 lire.

Dobro bi bilo, ko bi vsak bil podpornik družbe sv. Petra Klaverja za 3 L. ali pa ud »Zveze afriškega tiska«.

Ad 4. Za sv. Detinstvo je treba potrpljenja radi podobje, kakor hitro bodo tiskane se naznani.

Ad 5. Za Misijonišče, mašno družbo in list »Katoliški misijoni« lahko vsak naravnost pošlje na Grad P. Mr̄en.

I. Prejel sem za misijone sploh do 30. jun. 1924: Dekanat: St. Peter 50 L., Biljana 128 L., Črnič 238 L., Komen 95 L., 40 c., Cerkno 11 L., Idrija 40 L., Devin 15 L., Bovec 50 L., Trnovo (Notranj) 170 L., Gorica 230 L. 75 c.; skupaj 1078 L. 15 c.

Posamezni kraji: Vedrijan 231 L. 30 c., Neblo St. Lovrenc 31 L., Bate 26 L., Goče 200 L., Števerjan 62 L., Ponikve 10 L., Batuje 18 L., Lozice 15 L., Podbrdo 53 L., Št. Viška Gora 20 L. 53 c., Črni Vrh 102 L., Čepovan 55 L.; skupaj 823 L. 55 c.

II. Prejel sem za afriško družbo sv. Petra Klaverja: Gorica 390 L., Neblo St. Lovrenc 11 L., Tolmin 15 L.; skupaj 416 Lir.

III. Za Sv. Detinstvo: Števerjan 36 L. 80 c., Vedrijan 26 L. 65 c., Knežak 72 L. 50 c., Št. Viškagora 13 L. 15 c., Cerkno 7 L. 10 c., Lozice 6 L., Vipava 25 L., Šempolaj 62 L., Col 10 L., Podkraj 5 L., Podraga 15 L., Šturje 5 L., Ustje 5 L., Postojna 65 L.; skupaj 354 L. 20 c.

Zelo priporočljiva bi bila navada, da enkrat na leto duhovnik blagoslovi otroke v cerkvi. Matere, ki darujejo za sv. detinstvo pripeljejo svoje otročiče v cerkvi, ter prejmejo poseben blagoslov po kratkem nagovoru.

IV. Za sv. Petra Apostola (po sacer. indigenis): Gorica 68 L. 30 c.

V Gorici, 24. oktobra 1924.

Ivan Reščič,

ravnatelj gluhošemnice

Via Seminario 26, Gorica.

V znanje voditeljem Marijinih družb, »Vodnik Marijanski« je še na prodaj v knjigarni K. T. D. v Gorici.

Iz krščanskega sveta.

Odstotki židov v nekaterih krajih.

Židov je na Francoskem 0.4 odstotka, to se pravi: na 1000 prebivalcev pridejo štirje židi (njih politična moč je pa gotovo tako velika kakor ona ostalih 996); na Angleškem 0.7; v Belgiji 0.9; v evropski Rusiji 2.8; na Češkoslovaškem 3; Avstriji 4.5; Turčiji 4.5; Rumuniji 4.8; Ogrski 6.3; Poljski 12.5; to se pravi: vsak osmi prebivalec na Poljskem je žid. V Sibiriji jih je 0.5; v Siriji 1; Palestini 11; v Argentini 1.2; v Zedinjenih državah 3; v Algiriji 13; Maroku 3 in v Avstraliji 0.3 odstotka.

Jubilej češkega kat. dnevnika.

Olomuški katoliški dnevnik »Našinec« je v nedeljo, dne 4. januarja slavil svojo 60 letnico. Dne 4. januarja leta 1865. je pričel izhajati časopis »Olo-

moucké noviny«. Bil je nestrankarski narodni časopis; v politiki je branil federativno ureditev Avstrije v duhu Palackega. Zaradi federativnega in narodnega programa so ga avstrijske oblasti preganjale in ga 3. marca 1869 ustavile. Kot nadomestilo in nadaljevanje »Olomouckih novin« je dne 20. marca 1869 pričel izhajati »Našinec«; izhajal je dvakrat na teden. List je napredoval in postal eden prvih katoliških dnevnikov. Ob jubileju bo »Našinec« izdal lepo opremljen almanah s podrobnejšo zgodovino svojega časnikarskega razvoja in z mnogimi literarnimi spomini.

Kulturni boj na Slovaškem.

Kakor poročajo, so češke državne oblasti hotele uprizoriti preganjanje slovaških katoliških duhovnikov zaradi božičnega pastirskega lista slovaških škofov. Na boj je pozivalo protikatoliško češko časopisje. Zanimivo je, da se je razburjenje pričelo še le potem, ko je bil pastirski list objavljen v slovaškem dnevniku »Slovak«. Za enkrat se je končala stvar tako, da so orožniki obtožili samo nekoliko duhovnikov. Morebiti hočejo to priliko porabiti, da bi preganjali one duhovnike, ki so vladi neljubi. A bolj verjetno je, da si bo vlada premislila in to stvar pustila v miru.

Profesor dr. Jaroslav Sedlaček,

profesor biblične znanosti in orientalskih jezikov na češki univerzi v Pragi, je umrl dne 3. januarja, star 64 let. Bil je priznan učenjak. Sodeloval je pri velikih mednarodnih znanstvenih podjetjih (»Dictionnaire de la Bible« in »Patrologia Orientalis«) in izdal mnogo važnih znanstvenih del. Rad se je udeleževal mednarodnih znanstvenih shodov; večkrat je v znanstvene svrhe potoval v Orient in v druge dežele. Prepotoval je velik del sveta; tudi v Sloveniji se je večkrat mudil.

Kat. univerza v Milanu.

pridobiva večji ugled v znanstvenem svetu. Z letošnjim novim letom je tudi od države priznana kot enakopravna z drugimi visokimi šolami v Italiji. Dne 11. t. m. se je na univerzi vršila slovesna proslava tega dogodka. Navzoči so bili milanski kardinal Tosi ter mnogo odličnih znanstvenikov in prijateljev univerze. Govorili so med drugimi rektor P. Gemelli, profesor Ballini in P. Matej Crawley. Univerzo vdrzuje italijansko katoliško ljudstvo. Samo milanska nadškofija je v preteklem letu zbrala zanjo 134 tisoč lir.

Smrt češkega učenjaka.

V Pragi je dne 25. decembra umrl dr. Fr. Stejkal, profesor cerkvene zgodovine na češkem vseučilišču; star je bil 58 let. Znan je po znanstvenih biografijah čeških svetnikov, sv. Ivana Nepomuka, sv. Vaclava in sv. Ludmle.

Abbe Rousselot †.

Velik katoliški učenjak je preminul v Parizu: kanonik Rousselot, profesor na Collège de France in na Institut catholique.

Abbé Rousselot je znan filologom vsega sveta kot ustanovitelj eksperimentalne fonetike, to je vede, ki s pomočjo različnih, nalašč v ta namen izumljenih aparatov fiksira (piše) in razlikuje človeško govorico.

Praznik sv. Treh Kraljev v Rimu

Sv. Trije Kralji se v katoliški Cerkvi od nekdanj praznujejo kot praznik krščanske veseljnosti. Zato je umevno, da se ta praznik posebno slovesno praznuje v Rimu, središču vesoljnega krščanstva. Ta dan se vrše cerkvene slovesnosti v raznih rimskih zavodih, v katerih se vzgajajo duhovniki za krščanski Vzhod in za misijonske dežele. Najbolj pa se slavi v cerkvi sv. Andreja (della Valle). Začetnik teh cerkvenih slovesnosti je Vincencij Pallotti, duhovnik svetega življenja; Cerkev mu je dala naslov »častitljivi služabnik božji«.

Ker se na ta praznik spominjamo Modrih z Vzhoda, zato je Vincencij Pallotti želel, da bi se ob tej priložnosti mogli v Rimu javno pokazati razni vzhodni obredi. V Rimu se sicer večkrat vrši služba božja po vzhodnih obredih, a večinoma samo v kapelah raznih zavodov. Primerno bi bilo, da bi vsaj enkrat v letu mogli nastopiti v večji cerkvi sredi Rima in se pokazati v vsem sijaju. Zato je V. Pallotti uredil proslavo sv. Treh Kraljev tako, da so se v cerkvi sv. Andreja v celi osmini vršile velike ljudske pobožnosti; vsak dan sta bili dve slovesni maši, ena po latinskem, ena po vzhodnem obredu, če mogoče obe pontifikalni z največjim sijajem. Tako naj bi se slavila in javljala katoliška veseljnost v edinstvu raznoterih obredov; zedinjeni vzhodni kristjani naj bi se začutili popolnoma domače in složne z zapadnimi brati, ločeni kristjani pa naj bi se opozarjali na srečo in lepoto vesoljne krščanske edinosti.

Zanimanje za krščanski Vzhod se je v zadnjih desetletjih tako razširilo, da ni več bistveno odvisno od omenjene rimske osemnedevnice. A gotovo je, da je sredi preteklega stoletja ravno ta osemnedevnica v katoliški Cerkvi tako poživila gorečnost za edinstvo vzhodnih kristjanov s katoliško Cerkvijo, da ta gorečnost od takrat ni več zamrla, marveč vedno bolj napredovala; vnela je papeže, škofo in ljudstvo.

Otvoritev svetega leta.

Ob obeh straneh cest, ki peljejo na trg sv. Petra, so se nagromadile množice in čakajo. Čakajo več ur. Trg je še razmeroma prazen. Ob pol desetih se pripeljejo prve kočije in priropotajo prvi avtomobili; kardinali, diplomati, papeževi dostojanstveniki v starošpanski noši. Zunaj pa karabinieri dclajo red. Dostojanstveniki se zberejo v dolgi lopi pred vhomod, množica je že notri, vrata se zaprejo. Kdor še pride ne more več noter. V cerkvi čakanje neskončna se ti zdi ta ura. Kako spreminjena je cerkev sv. Petra! Vse je v prepogah in v luči, rdeča in zlata barva te spremljata, povsod, temne so samo osebe, ki čakajo. Pred vratmi šepetanje: Papež, papež! Nekaj čez enajst kaže ura. Tedaj zapojejo trombe, srebrne trombe papežev. Dva Švicarja prijahata, za njimi neštevilni dostojanstveniki, kaplani, pevci, tiaro nesejo in mitro, nato duhovniki v beli mašni opravi. Slednjič škofje, kardinali, nato pa papež Pij XI., v najdragocenejši opravi. Na prestolu sedi, nepremično, prestol nosijo papeževi plemiči. Nad njim baldahin, za njim zastavice Švicarjev, ki zaključijo spreved. Nepozabljiv pogled, vsak kloni koleno.

Prestol postavijo na tla in Sveti oče se usede na drugega, ki je pripravljen desno od Svetih vrat. Kretnje papeževe so počasne, izredno svečane, skoraj neresnične. Prestol blešči v zlatu in srebru, njemu nasproti so stoli za najbolj odlične goste, za grško kraljico Olgo, za štiri grške princezine, za dve belgijski, za brata papeževga in za njegovo sestro.

Sikstinski pevci zapojejo: Pridi, Stvarnik!, papež stopi s prestola in se obrne k Svetim vratom. Kardinal mu da zlato kladivo. To zlato kladivo je iz čistega zlata, prav tako kakor lopatica, s katero bodo drugo leto vrata spet zazidal; ročaj je iz slovnove kosti, z vložnimi rubini. Oboje simbol papeževe moči, ki odpira in zapira vernikom vrata včnega življenja in božje milosti; darovali so ju pa vsi škofje. Pij XI. je bled očividno ginjen; trikrat udari na križ, vselej močnejše; križ je vdelen v sredo vrat, in papež govori: Odprite mi vrata pravice! Po tretjem udarcu se križ zlomi papež gre nazaj na prestol, njegov prefekt pa zazvoni zvon notri v cerkvi. To je znamenje za služabnike, da vrata snamejo. Gre pa to zelo lahko in zelo hitro. Opeka, ki vrata drži, počiva v železnem okviru, ki se da prav lahko vzeti ven; dajo ga na voz in odpeljejo. Čez par sekund vrat že ni več; odpadke opeke pobere občinstvo v največji naglici, to so najimnitnejše relikvije. Vsi zvonovi zvonijo, pevci zapojejo. Duhovniki umijejo prag, papež se zopet približa s križem in svečo, poklekne. Te Deum! Sveti oče stopi čez Sveti prag, sledijo mu kardinali, poljubijo podboje vrat. Za njimi gostje, diplomatični zbor. Nato se papež zopet usede na nosilni prestol, tiaro na glavi, obsenčen od pahljač iz nojevih peres. Množica ploska in kliče: Slava papežu! Papež blagoslavlja, spreved gre po cerkvi. Ploskanje, petje, molitev, šepetanje. V sredi bazilike postavijo prestol na tla, vse utihne. Oglasí se glas papežev: Ime Gospodovo naj bo blagoslovljeno...; trikrat se obrne papež na vse strani in blagoslavlja. Dva kardinala oznanita odpustek. Zopet dvignejo prestol, spreved se pomika naprej ter izgine za težkimi rdečimi zastori »kapele milosti«.

Sveto leto je vpeljal papež Bonifacij VIII. leta 1300; Sveta vrata je pa odprl prvič papež Aleksander VI. leta 1500. Sedaj se priznuye oboje skupaj navadno vsakih 25 let. Oznanjeno je 22. Sveto leto, pravica in ljubezen sta mu geslo. Kdor bo šel v Rim, bo dobil odpustek in spominsko kolajno. Dva milijona jih bodo nakovali. Na prednji strani je podoba Pija XI., izvrstno pogodena. V levici drži papež bulo Svetega leta, z dvignjeno desnico pa deli blagoslov. Na zadnji strani je vpodobljena cerkev sv. Petra, spodaj obrobljena od pšeničnega klasja, zgoraj od svetlobnih žarkov. In napiso so zraven. Računijo na dva milijona romarjev.

Op. ured.

Posebno za ta oddelek prosim sotrudnikov, da bo bolj raznovrsten in originalen.

Koristni migljaji.

Ne nabavljajte harmoničnih zvonil.

Po intervalih (glasovnih razdaljah glavnih glasov) zvonov, določenih v zvoniku za skupno zvonjenje, razločujejo zvonarji že izza srednjega veka tri vrste zvonil: 1. *harmonično zvonila*, vsebujoča glasove akordov (c, e, g — c, es, g — c, e, g, c — c, f, as, c, itd.); 2. *melodična zvonila*, katerih glasovi sledijo v diatonični zaporednosti, lestvici (c, d, e — c, d, e, f — c, d, e, fis, itd.); 3. *harmonično melodična* (mešana) zvonila; združujoča obe prvi vrsti (c, d, f, — c, es, f — c, d, e, g — c, es, f, g — c, e, g, a, itd.).

V nekaterih deželah so priljubljena harmonična, v drugih pa melodična ali mešana zvonila. Tudi pri tej izbiri ima šega važno besedo. Našim sosedom Nemcem (posebno nemškimi protestantom) so ljubša harm. zvonila, Italijanom pa melodična. Ker ni bilo do povojnih časov nobene slovenske zvonarne ter smo bili navezani na drugorodne livarne, so imeli naši vzhodni in severni kraji večinoma harmonična, zahodni pa skoraj izključno melodična zvonila. Velik propagator harm. zvonil je bil ljubljanski Samassa. In ker je na nas vedno bolj vplival severni duh so se začele tudi naše cerkve v zvonjskih potrebah vedno bolj obračati v Ljubljano in tako je imela že pred vojno marsikatera cerkev na Goriškem svoje harmonično zvonilo. Nastane vprašanje, ali se da ta bivša notarija z glasbeno tehničnega stališča odobravati.

V tem vprašanju je pred vsem merodajno mnenje zvonjskih strokovnjakov, zvonoslovcev in teh sodba je odločno *neugodna* za harmonična zvonila. Ti pravijo, da nima harm. zvonilo niti pravega zmisla, kar kaže že njegovo ime. *Harmonija* je namreč *istočasno*. Ipo in umetno soglasje več glasov. Harmonično uglaseno zvonilo bi moralo torej tako skupno zvoniti, da bi vsi zvonovi istočasno, hkratu udarjali. Kakor hitro preneha istočasno bitje ter nastane zaporedno in posamno, ne more biti več govora o harmoniji, ampak harmonija se je preobrazila v melodijo. Takega zvonjenja, da bi vsi zvonovi istočasno udarjali, pa ni nikjer, temveč ravno narobe. Izkušnja me uči, da pazijo ravno v krajih, kjer imajo harm. zvonila, posebno na to, da ne bijejo zvonovi hkratu, ampak lepo po vrsti, zaporedoma. Tako zvonjenje pa bije v obraz harmonični uglasbi ter ji s silo nadevle znak melodičnosti; kajti *melodija* je lepa, na določni učinek preračunjena *zaporednost* glasov. Najboljši dokaz za prednost melodičnih zvonil nam daje torej zaporedno, povrstno bitje zvonov.

Ako si ogledamo postopnost glasov v melodiji, v kateri si bodi, brez ozira na njeno sprembo z drugimi glasovi, najdemo takoj, da prevladuje v njej v ogromni večini diatonična postopnost glasov nasproti harmonični, dočim čutimo v melodiji poštnega rogu ali vojaške trobente neko praznoto ravno zato, ker je v tej melodiji postopnost glasov izključno harmonična. Če prenesemo ta glasovni vtis na zvonove, moramo priznati, da vsebuje tudi zvonjenje harmonično uglasenih zvonil nekaj praznega, nekaj suhoparnega.

Ker so delni (alikvotni) glasovi v vsakem dobrem zvonu uglaseni harmonično (terca, kvinta, oktava) ter se z glavnim glasom istočasno glasijo, je harmonični element v zvonilu že zadostno zastopan (tolikokrat, kolikor je zvonov) in ga ni prav nič treba še pomnoževati s harmoničnim uglasenjem zvonov v glavnih glasovih.

To dejstvo so vpoštevali tudi že v srednjem veku, kakor sodi imenitni zvonoslovec H. Wrede, ki pravi: Zdi se, da so bila v srednjem veku melodična zvonila v sekundah v obče bolj priljubljena kot harmonična v tercah. V mesečniku »Die Orgel« piše glasbenik J. Diebold: »Harmonična zvonila so se šele z zablodo in s posvetnjačenjem krščanske umetnosti vtihotapila prav posebno v južno Nemčijo z roko v roki z bujno cvetočo, a prav brezmišno trivialno instrumentalno glasbo.« Škofijski nadzornik zvonov K. Walter pa piše: »Čuden pojav je, da izbirajo protestantske občine skoraj brez izjeme zvonila velikega trizvoka (harmonična) za svoje cerkve, dočim namenoma opuščajo in katoličanom prepuščajo glasovno očitno lepšo in učinkovitejšo diatonično (melodično) postopnost.«

Harmonična zvonila imajo kat taka vsebovati le intervale raznih akordov. Število akordov je seveda veliko, ali od vseh sta za zvonove uporabna le dva: veliki in mali trizvok; kajti le ta dva vsebujeta zgolj konsonantne intervale. Vsi drugi akordi so dissonantni, ki se v zvonilih ne morejo uporabljati, ker ne zadovoljujejo kot sklepni akordi našega sluha, ampak jim mora po zahtevi našega sluha kot sklepni akord slediti eden gorenjih dveh trizvokov. Zato vzbujajo v našem sluhu harmonična zvonila vtis enoličnosti, monotonosti, ker so uglasena le na dva, jako si podobna načina.

To bi bile glavne napake triglasnih harm. zvonil. K tem napakam se pridružujejo v štiriglasnih zvonilih še druge. O teh mi pa ne kaže podrobno pisati, ker štiriglasnih zvonil — vsaj kar jaz vem — na Goriškem ni bilo. Izvzeti moram le bivše zvonove na Sv. gori. Ti pa niso delali Samassi nobene časti že zaradi drugih dveh napak: 1. je bil velik zvon skoraj za pol glasu nižji kot b. Ko je zvonil hkratu z malim zvonom (b¹), je bilo to grozno razglasje; 2. je bilo to zvonilo uglaseno v kvartsektnem akordu, ki mu celo jeklena zvonarna v Bochumu napoveduje boj; kajti ona a priori zavrača vsako naročilo jeklenih zvonov v kvartsektnem akordu.

Le glavna napaka štiriglasnih harm. zvonil bodi tu omenjena. Če je harm. uglasba v triglasnem zvonilu grajalna, je v štiriglasnem kar nezmiselna. Trizvok je le triglasen, torej nima četrtega glasu za četrti zvon. Ta se mora zadovoljiti z glasovno podvojitvijo vel. zvonu v oktavi. To pa občuti naš sluh kot en glas. Tako ima štiriglasno harm. zvonilo štiri zvonove, a le tri glasove. Škoda denarja za mali zvon!

Krivda, da so se harm. zvonila zanesla tudi na Goriško, zadevle najbolj zvonarja Samasso. V njegovem interesu je bilo, da je naročnikom z Goriškega indirektno vsiljeval harm. zvonila, v katerih livu je imel najboljšo prakso, ker jih je malodane izključno (harmonično) vplival. Nekaj

krivde so imeli pa tudi nekateri gg. cerkv. predstojniki, rojeni Kranjci, ki so v svojem gorečem domoljubju menili, da je vse zlato, kar se doma blišči. Saj je znano, da so bili prejšnji svetogorski zvonovi posledica zmage prav tega domoljubja nad takratno izvrstno videmsko tvrdo Poli-Broili, ki se je ponujala v tekmovanje.

Da se ni to posnemanje kranjskih razmer v nekaterih povojnih zvonilih odpravilo, je pa zakrivila komodnost dotičnih gg. cerkv. predstojnikov, katerim je bilo seveda lažje zapisati na naročilni poli glasove prejšnjih zvonov kakor vprašati strokovnjaka, ali je bila prejšnja uglasba pravilna, ali se ni dala pri enaki teži zvonov izboljšati. Jaz jim tega ne zamerim, zamerim jim pa izgovor, da so prišli tako do večjega vel. zvonu. Gospodje ne vedo, da so prišli s tem tudi do zelo neenakomerno slišnih zvonov in do zelo majhne slišnosti malega zvonu.

Iv. M-a.

„Božje kraljestvo na zemlji“. Prva knjiga: Poganski misijon.

Spisal Anton Mrkun, župnik. Strani 156, velika 89, v Ljubljani 1924. Dobi se v Kat. knjigarni v Gorici. Cena broširana 50 Din, vezana 60 Din. Znani marljivi pisatelj praktičnih knjig je vrgel na slovenski knjižni trg knjigo, katero bi le redko kdo upal izdati. Nam se zdi, da knjiga ne bo samo s trdom na novo zidala, ampak da bo tudi zamašila občutno vrzel in na ta način pripomogla »k poglobitvi misijonske misli pri nas in k razširjenju božjega kraljestva na zemlji«. Poglejmo vsebino. Deli se v tri dele: 1. Sostavni misijonski pouk (7—66): Misijonski pojem, Mis. vodstvo in delavci, Mis. delo, Mis. namen, Mis. sredstva, Pregled katol. misijonov po vsem svetu. 2. Priložnostni misijonski pouk (66—135): Ta del podaja duhovnikom za prižnico, katehetom in učiteljem za šolo snov, ki naj jo porabljajo pri svojem delovanju. 3. Naša pomoč misijonom (135—156): Pouk, kako naj se dela za misijone v družini, cerkvi, šoli in društvih. Na koncu so še dovolj obširno omenjena razna misijonska društva, ki so pri nas ustanovljena. Mrkunova knjiga prenese tudi strogo kritiko. Podaja nekaj, česar še nimamo in kar je krvavo manjkalo. Rabil je v prvi vrsti svetovno najboljši misijonske pisatelj in sicer za prvi del Schmidlija, za drugi Schwagerja in za tretji del Arensa. Knjigo prav toplo priporočamo.

„Gloria in excelsio Deo“

je naslov lepi knjigi velikega formata, ki je izšla v hrvaškem jeziku v Sarajevu v zalogi znanega nabožnega lista »Nedjelja«. Krekova ulica 5. — Knjiga prinaša 26 krasnih umetniških slik nabožne vsebine, ki jih je priredil akademski slikar Karl Hornstein. Slike spremlja besedilo, ki vnema k ljubezni do Jezusa Marije in cerkve. Stane 50 Din s poštnino in se naroča pri upravi »Nedjelje«.

„Na grob biskupa Langu“

je knjižica, ki je istotako izšla v upravi »Nedjelje« v Sarajevu ter stane 3 Din. — Pokojni škof Lang je živel pravo svetiško življenje, ki se v tej knjiž-

nici lepo popisuje. Marsikdo bo rad segel po tem delcu, ki ob zgledu svetiškega škofa vzpodbuja k pravemu krščanskemu življenju.

„K Materi!“

Nauki, opomini in molitve za dekleta Marijinih družb. Napisal Janez Zabukovec, župnik. — Lansko leto majnika je izšla knjiga, pa je letos že popolnoma razprodana; gotovo najboljši priporočilo za vrednost in potrebnost knjige! Pisatelj je že naznanil drugi natis. Knjiga je že v tisku. Cene vezanemu izvodu bodo: 21 Din za izvod z rdečo obrzco v črnem platnu, 25 Din z zlato obrzco v pol usnjau, 30 Din z zlato obrzco v celem usnju. Naročila in predniznanila sprejema že sedaj Tiskovno društvo v Kranju, ki je založilo in tiska drugi natis.

„Šmarnice“.

bo letos nadomestila nova knjiga o Mariji. To versko prosvetno delo bo sestavljeno deloma iz govorov, ki so se govorili o priliki vseslovenskega Marijinega shoda, deloma iz virov najnovejšega Marijinega slovstva.

„Križ na gori“.

Za Božič je izšel tretji snopič glasila slovenskega katoliškega dijaštva.

Prinaša sledečo zelo aktualno vsebino: Dr. Josip Jeraj: Nova orientacija. — Aleš Stanovnik: Akademik in politika. — R. Bednarik: Zgodovinski obris katoliškega dijaškega gibanja v Sloveniji. — Giovanni Papini: Molitev h Kristusu. — Magajna Bogomir: Narcis. — Raiko Ložar: K problemu religiozne umetnosti v naši dobi. — Likovič Joža: Poletni dan (pesem). — Tine Debeljak: Ivan Pregelj v prvi dobi. — Likovič Joža: Zvečer (pesem). — Božo Vodušek: Prošnja pesem (pesem). — Gogała Stanko: Zborovanje slovenskega katoliškega dijaštva v Ljubljani. — Furlan Tomaž: Orlovstvo in mi. — Ta številka obsega 32 strani in ima lepo ilustrirano prilogo: Tone Kralj: Sv. Anton. — Ernst Barlach: Pridigar iz puščave. — Fran Kralj: Oltar (Sela pri Hinjah, Dol). — Karl Schmidt-Rottluff: Pot v Emavs.

Pastoralni pomenki.

(Nadaljevanje).

Čemu je vprašal Gospod svoje učence, kaj neki mislijo ljudje o niem? Ali zato, ker tega ni vedel? To misliti bi bilo bogokletno. Ali zato, ker učenci tega niso vedeli? Tudi to domnevo moramo odkloniti, ker sicer bi učenci ne bili mogli prav odgovoriti. Kristus je stavil svojim učencem to vprašanje pač predvsem zato, da bi se močno zavedli, kako visoko je njihova vera v njegovo božje dostojanstvo vzvišena nad še tako popolne čisto naravne pojme o veličini in lepoti njegove osebnosti. Dobro judovsko ljudstvo ga je primerjalo največjim prekokom, više se s svojim le naravnim razumom ni moglo povzpeti. Peter pa je izpovedal v imenu vseh apostolov o Kristusu nekaj, kar sega daleč nad le

naravno spoznanje, nekaj, kar so apostoli mogli spoznati le po razsvetljenju Očeta, ki razodeva svetu Sina. — Zdeti se mi pa hoče, da je Kristus tudi radi nas stavil omenjeno vprašanje, in sicer ne le iz navedenega razloga, ampak tudi zato, da spoznamo, kako mogočen je bil vpliv njegove osebnosti, njegovega nauka in njegovih del na tedanje preprosto ljudstvo, ki ga je opazovalo brez sovražnih predsodkov. To vprašanje nas uči tudi še to, da je Kristus polagal neko važnost na mnenje ljudstva. Uči nas, da Kristus nikakor ni zavzemal tega stališča: »Mene nič ne briga, kaj o meni sodijo ljudje — se požvižgam na javno mnenje, na vtis, ki ga napravi moj nastop na moje poslušavce in podobno.«

Duhovnik naj bi bil, kakor ponavljamo in sto in stokrat pozablamo, alter Christus, obleči bi moral v mnogo večji meri Kristusa, kakor to zahteva sv. pismo od vsakega kristjana. Ali bi torej ne bilo prav, ko bi tudi mi prav pogostoma vpraševali same sebe in svoje prijatelje: kaj pravijo ljudje o meni? Kajpada moramo skrbeti predvsem za to, kaj misli o nas Bog — toda vprašanje je, ali Bog sam dobro misli o nas, če si moramo priznati, da nam je vse eno, kaj sodijo naši verniki o našem delovanju in življenju.

Ali naj pripomnim, da tu ne gre za podpihovanje kvantanja, da ne nameravam svetovati sebi in sobratom, naj skrbno poslušamo vsako besedičenje lahkomišelnih in površnih ali celo zlobnih ljudi, ki mislijo, da morajo v vsakem jabolku najti črva? Pač pa trdim, da je naša dolžnost, poslušati in po duhovski vesti upoštevati mnenje, ki ga imajo o nas, in želje, ki jih imajo do nas naši verniki, jedro našega ljudstva.

Naj navedem nekatere stvari.

Ljudje sodijo n. pr.: Naš gospod je zelo mlačen in površen. Zjutraj stisne svojo mašo in potem hajdi brez prave zahvale iz cerkve. Razen če mora, ni nikdar v cerkvi. V občevaranju z ljudmi je strogo uraden in se za nikogar nič ne briga, nikomur ne da prijazne besede. Na denar in druge gmotne dobrine je tako navezan, da ima za svojo najvažnejšo nalogo, iztirjevati od ljudi, kar mu gre. Pije tako rad. Tudi pristranski je; nekatere svoje ovčice prezira, drugih pa se čez mero oklepa. Strankarski je na vse pretege. Svoje »klerikalce« dviga v deseto nebo, čeprav imajo sto ne-krščanskih lastnosti in eno po vrhu. »liberalce« pa ima za same antikriste, čeprav so nekateri taki, da bi jih, kar se krščanskega življenja tiče, lahko pohvalil, razven, seveda, njih liberalizma. Razburljiv je kot vipera, radi vsake odkritosrčne opombe, ki ga zadene v živo in bi moral zanjo biti hvaležen, vzroji od sile. Nobene krivice in žalitve ne pozabi, maščevalnost se mu bere na obrazu. Svoj srd prenaša tudi na nedolžne otročiče. Za prazen nič jih kaznuje, zmira in ubija v njihovih sreih zaupanje do samih sebe in onh, ki bi jih morali kot poslanke božje spoštovati in ljubiti. »Dolce far niente« je njegova življenska deviza. Otresa se zelo rad vsega, kar bi ga utegnilo motiti v ljubezni do sladkega pokoja.

Za sv. spoved ne nudi nikdar prave prilike. Urnik službe božje določa po svoji udobnosti, ne pa

po potrebah ljudstva. Šolo zanemarja radi vsakega, še tako nezatnega zdržka. Na prižnici vedno udriha po ubogi »gmajni«, ki si med pridigo pridobi prav toliko odpustkov, kolikor on zasluži vic s svojo površno pripravo. Če kdaj ne rohni, veže pa otrobe brez konca in kraja; niti nemir v cerkvi, niti dolgočasno zehanje poslušavcev, niti svoj dolgčas, ko posluša podobne govornike, ga ne pripravi do tega, da bi okrajšal in tembolj vsebinsko zaokrožil svoje govore. Marijina družba, mladinske prosvetne organizacije, bratovščine, širjenje dobrega čtiva, vse to ima v njegovi župniji tako neugodna tla, kakor nikjer drugje na svetu. Tudi matične knjige in drugi posli v župnijski pisarni bi bilo najboljše, ko bi se sami od sebe odpravljali, ker drugače pride njegov naslednik v mučni položaj, da mora poleg svojega — nositi še večletna zaostala bremena vrlega predhodnika. Zgodi se pa, da se ljudje tako površnemu gospodu še zato rogajo, ker se pri vsej svoji mizeriji ima za najiminitnejšega gospoda v kraljestvu božjem, češ, da je nadnormalno izkušen, izreden poznavatelj človeške duše, ljudskih potreb in razmer, dočim so vsi drugi gorečniki le bedaki, ki z glavo silijo v zid, ki poznajo svet le iz knjg et sic porro...

Sobratje! Tako in podobno govorijo tudi dobri verniki o svojih dušnih pastirjih. Na tem najdejo to, na drugem ono napako, ki ima svojo stvarno podlago. Ni ga med nami, da bi mu tudi še tako dobre ovčice, katere stvari ne mogle očitati. To je po vsem naravno. Vsako razumno bitje si pač ustvarja sodbe o vsaki stvari in osebi, ki pride z njo v dotiko. Kdo pa je tako izpostavljen ljudski kritiki, kakor prav duhovnik? Dodajmo še, da mora biti po pravih nazorih dobrega krščanskega ljudstva duhovnik vzvišena osebnost, ki živi v najlepši slogi z nebeškim naukom, ki ga oznanjuje. In to ljudstvo ima strogo pravico zahtevati od svojih duhovnikov, da so to, kar morajo biti — živa, posebljena pridiga, krasen komentar sv. evangelija. Ali naj se čudimo torej, da užaljeno ljudsko čuvstvo do poslanecv Gospodovih bruhne tu in tam na dan v obliki ostre kritike. Po mojih mislih bo naš prestiž pri ljudstvu šele takrat vprav v kleti in ne samo v pritličju, ko bo našim vernikom vse eno, kakšni smo. »Glejte, kaj učimo — in ne kaj smo!« je nauk, ki ga bo uveljavljala katera posebno izbrana pobožna duša za povprečne ljudi je ta nauk neprebavljiv. Ali bi ne bilo tudi dovolj sramotno za nas, ko bi se hoteli nanj opirati? Sv. Pavel je opozarjal svoje vernike, naj živijo »sicut habetis formam nostram«.

Torej ljudstvo gleda na nas in nas kritizira poslušujoč se svoje pravice. Naša dolžnost pa je, da skušamo zvedeti, kakšna je njegova sodba, ki jo moramo tudi upoštevati, če vidimo, da je upravičena.

Ponižen in skromen služabnik božji bo prav lahko vse zvedel, ker se mu bodo srca zaupno odpirala ter mu razodevala tudi take stvari, ki naduto samo zavestnemu duhovniku ostanejo prikrita za vedno, v njegovo lastno škodo in v kvar vsemu njegovemu delovanju. S ponižnim prisluškavanjem na upravičene želje vernikov se bomo vedno tesneje spajali z ljudsko dušo in bomo postali svojim ovčicam resnično osebični očetje in vodniki k Bogu. (Dalje pride.)

Na braniku.

Cvetje iz „Dela“.

»Človek lahko ostane človek tudi brez javnega kesanja in brez neokusnega trkanja na prsi.

Zapeljano delovno ljudstvo pozablja, da se z Evharističnimi kongresi in raznimi misijoni privpravlja druga, nič manj strašna vojna.

Da ne pademo v reakcionarno moralo in v otroški in pusti sentimentalizem, glejmo to, kar je, razumevamo to, kar nastaja.

Družina in stari običaji prestajajo sedaj svojo neizogibno dobo propada vsega tega, kar je starega, tradicionalnega in podedovanega od nezavedne preteklosti.

Zasebna lastnina je začetek in vir tatvine... kmet ima dvoje na izbero: ali neomejena, svobodna zasebna lastnina, ki jo bo požrl kapital, ali skupna last, ki ji bo sam gospodar, ker bo gospodar vse države.

Po naukih cerkve morajo ostati družine lačne, občine zadolžene, države v fašistovskih rokah, človeštvo pa mora obračati kolo kakor kapitalisti hočejo. — Fašistovski kolovodje mobilizirajo počestne postopače, papež duhovnike, ali ni več daleč čas, ko bodo tudi mi mobilizirali rdeče bateljone in uničili vse, kar nam je na poti, samo da pridemo do svobode.

Komunistična internacionala napoveduje odkrito nasilno strmolavljenje buržoaznega režima potom komunistične revolucije. Bojujoč se proti vsem pojavom buržoaznega pvliva na proletarijat, proti veri, proti idealistični filozofiji itd. obrazuje komunist. internacionala celotnost svojih poglavitnih načel bojnih metod, v svojem programu.

Pot do zmage bo morda zelo dolga in s trnjem posuta. Toda komunistično gibanje ki mu reakcija odreka vsako ideal in vsako sposobnost, bo zmagalo.

„Navzlic temu“.

V zadnjih časih zavzemlje ton pisanja »Eđinosti« vedno bolj duhovstvu krivično in resnici nasprotujoče stališče. Ob priliki dveh duhovnikov-jubilantov se je izrazila v tem slogu: »Navzlic temu, da je bil N. N. duhovnik, je ljubil svoj narod in je požrtvovalno branil njega pravice.« To je naravnost nesramno!

Otmimo pozabe.

»Eđinost« 8. 6. 1924. je napisala: »Cerkvena oblastva se šalijo s principi krščanskega nravoslovja.« Drugače bi zvenel ta stavek iz kolon krščanskega lista, drugače pa zveni iz kolon liberalnega-framasonskega. Je namen, ki pride v poštev.

Delo za narod.

To je naslov uvodniku »Eđinosti« od 19. sept. 1924. Uredništvo pravi, da vsebuje delo za narod tudi delo za versko-moralno povzdigo ljudstva. Čisto logično pa je dr. Wilfan v pogajanjih za enotno fronto odklonil sprejetje versko-moralne točke v skupni program. Ravno radi tega ni moglo priti do skupnega dela.

Da se otme pozabi.

Koristno in potrebno je, da ponatisnemo iz poletne »Eđinosti« odstavek iz članka »Zabloda Go-

riške Straže«, ko je goriški list branil načela krščanske etike. »Eđinost« piše: »V sobotni številki smo zavrnili napad v »Goriški Straži«, ker ne smemo Principa med navadne zločince. »Goriška Straža« govori v zvezi s činom Principa o »izmečkih zapadne Evrope«. Človek torej, ki je tvegal in tudi žrtvoval svoje življenje in sprožil prvi strel v borbi... ta človek naj bi bil izmeček, kakor kak morilec, ki je izvršil svoj čin iz grdih zločinskih nagonov? Princip je sicer uničil človeško življenje, ali storil je to iz nagona, ki nam ga predoč kot najjasnejši pojav mučenika... Cesar Franc Jožef je v svoji vladarski požrešnosti zakrtil smrt milijonov ljudi. Vendar še nismo čitali, da bi ga »Goriška Straža« metala med izmečke zapadne Evrope. Zasramovanje po »Goriški Straži« mora v vsakem poštenem slovenskem srcu vzbuditi le čut gnusa.« — Torej čisto teoretično zagovarjanje političnega umora.

Katoliška cerkev v zadnjih desetletjih.

(Nadaljevanje.)

Ko je kardinal Mercier, mučenik za svobodo Belgije v februarju 1916 obiskal papeža mu je ta dal svojo sliko z napisom: »Mi delimo Vašo bol in Vaše trpljenje. Naša stvar je tudi naša stvar.«

Javna obsodba Nemčije v belgijskem vprašanju! Ko je ital. vlada zaplenila poslopje avstrijskega poslanika pri Vatikanu, je papež protestiral.

Ko so bile krivice očitne je cerkev tudi svojo sodbo izrekla. Kolikokrat je papež obsojal različne delikte zoper mednarodno pravo. 6. dec. 1915. je je obsodil Turčijo radi masakranja Armencev. Ko je Anglija l. 1917. osvobodila Jeruzalem, čeravno so ga Turkom branili Nemci in Avstrijci je papež s posebno okrožnico pozdravil to zmago križa nad polumesecem.

To so samo nekateri podatki, ki nam kažejo prvič vzrok, zakaj se papež kot pravični sodnik ni mogel izraziti o vsaki posamezni vojni napovedi, kako je pa tudi nepristransko obsodil krivico, ki je bila očitna.

Ko je bil greh očitno dokazan, ga je cerkev obsodila! Kdo nosi krivdo vojske si še danes niso povsem na jesnem, še manj pa med vojsko. Vzrok vojske je machiavelistični materializem in ta je od cerkve obsojen.

Cerkev in mirovno vprašanje.

Takoj ob začetku svojega pontifikata je Benedikt XV. storil obljubo, da bo vse njegove dejanje nehanje veljalo edino le ustavitvi miru med narodi. In res v vseh svojih okrožnicah v svojih nagovorih vedno in povsod je zahteval in prosil za mir.

Pred vsem je kot namestnik našega Gospoda svetoval in ukazoval nadnaravne pomočke za mir. Že prve njegove besede prinašajo poziv na molitev. Sredi januarja 1915. je odločil naj se vršijo po vseh cerkvah sveta molitve za mir. Zaukazal je naj se pri šmarnicah istega leta povsod moli od njega ustavljena molitev za mir. 25. maja istega leta je nasvetoval za ta namen trodnevni post. Leta 1916. v juniju je spravil vse otroke za ta na-

men k sv. obhajilu. Leta 1917, zopet priporoča posvetitev družin Srcu Jez. v druga svetovnega miru. 1. junija l. 1917. je vpeljal v lavretanske litanije klic: Kraljica miru, prosi za nas! Leta 1916. je bila petdnevna pobožnost za mir v baziliki sv. Petra v Rimu, ki se jo je osebno udeleževal. Vsem duhovnikom je ukazal pri maši posebno molitev za mir, ki so jo morali vsi opravljati.

Leta 1918. se je zatekel k izrednemu sredstvu. Z motuproprio 9. maja je odredil, naj bi vsi duhovniki, cerkve na praznik sv. Petra in Pavla opravili daritev sv. maš po pap. namenu za mir

Kmalı potem je bilo klanja konec!

Ali cerkev ni samo molila in vabila k molitvi. Je tudi po svojem poglavarju resno učila in opominjala. Benedikt XV. ni mogel vojske preprečiti, ker mu je bil pristop k njenemu diplomatskemu poteku zabranjen, toda razloge, ki so do vojske dovedli — mamonizem v družbi, egoizem med narodi, poimovanje prava, kot surove sile ter preziranje avtoritete je v svoji okrožnici 1. novembra 1914. brezobzirno razkril in obsodil.

Nasproti materialističnim nazorom, po katerih Bogu odtujena diplomacija dandanes urejuje mednarodne odnose, ki ševeda neizbežno vodijo do krvavih konfliktov je od vsega početka v svojih govorih in okrožnicah pričel tolmačiti in poudarjati načela, ki edino omogočujejo mirno mednarodno življenje.

Ob prvi obletnici vojne se je obrnil na vojujoče se narode ter njih voditelje ter jih spominjal k miru. Tu poudarja nekatera dejstva iz življenja narodov, ki kar kličejo, naj vlada pravičnost povsod. Benedikt XV. jih našteva: »Naj vsi pomislijo da narodi ne umrijejo. Ponižani in zatirani prenašajo le z gnevom naloženi jarem; vedno se pripravljajo, da si ga otresejo, ter oddajajo od roda do roda nepretrgoma dalje sovražstvo in misel na osveto.« Potem pravi prav tam: »Zakaj bi ne bilo bolje odslej dalje odkrito in pošteno uvaževati pravice in upravičene aspiracije narodov in bi se tako konec napravil bojem?«

Papež gleda tukaj na narode kot take, pred seboj jih ima kot pravne osebnosti.

Ni li tukaj v najzakovitejši obliki skrito vse ono, kar je šele dve leti potem ruska revolucija imenovala samoodločno narodov?

Toda svet je šel s krvjo mimo tega mirovnega poziva papeževega!

Res je potem leta 1916. Avstrija razposlala mirovno noto vsem vojujočim. Bilo je v tistem času, ko je bil zastavljen Rumunij meč na srce in zato je bila ta ponudba doneča v frazah vendar skrajno samozavestna in naduta. Tudi ppež jo je dobil — a molčal. Niti omenil jo ni. Le nekoč pozneje je v konzistoriju poudarjal odraščajočo odkritosrčno pravičnost.

Pač pa je papež sam še enkrat poskusil narode spraviti: 1. avgusta l. 1917. je poslal vsem vojujočim narodom diplomatsko noto o miru.

Konkretno razvija ter temelje, na katerih bi se morala izvršiti bodoča reorganizacija narodov, »Po naravi, so taki,« uči on sam — »da bi preprečevali ponovitev podobnih konfliktov.«

Bistveno našteva naslednje točke:

1) Zavladati mora moč prava, splošno razoroženje, mednarodno razsodišče, svoboda premeta in morja.

2) Vojujoči se odrečejo odškodnini. Nemčija izprazni Belgijo in Francijo ter dobi nazaj svoje kolonije.

3) Ozemeljska vprašanja med Avstrijo in Italijo med Nemčijo in Francijo naj se rešijo tako, da se kolikor možno in pravično upoštevajo težnje narodov in se samolastne koristi podredé splošni blaginji.

Na koncu opozarja papež vlade na njihovo odgovornost pred Bogom in ljudmi.

Vse države so na to noto odgovorile z rekavci — vami na rokah a mečem v srcu.

Da, papeža pozneje še na mirovno konferenco niso pustili.

Cerkev in dobrodelnost.

Še plemenitejše je delo papeštvo med vojsko v dobrodelnosti. V decembru 1914. je Benedikt naprosil vojujoče se države da bi za božične praznike sklenile premirje — žal zastonj.

Toda še prej je prosil države ni bi med seboj izmenjale za vojno nesposobne invalide. Predlog je bil sprejet. Že prvo leto je bilo zamenjenih 140.000 ujetnikov.

Kmalu za tem so po Benediktovem posredovanju izmenjali za vojsko nesposobne civilne jetnike. Prva se je udala Rusija. Kmalu nato je sledil nov predlog o zdravljenju ujetnikov v neutralni Švici. Tudi ta je bil sprejet, 20.000 rekonvalecentov se je stalno zdravilo v Švici.

Na papežev predlog sta potem tudi Nemčija in Francija poslala v konfinacijo v Švico vse očetuejetnike, ki so imeli najmanj 3 otroke.

Dobrodelnost papeževa se je med vojsko raztegnila nad vse ujetnike v najrazličnejših panogah. — Posredovanje med sovražniki je bilo to — in zato eminentno krščansko. Prijatelji, ali naj vam še navajam — dobrodelnost Benedikta po vojski. Na Poljskem! Na Ruskem, ko so bili 100.000či rešeni smrti po papeževi ne besedi ampak dejstvu. Ko je cela cerkev zbiralala za Rusijo. Zadosti če navedem, da so mu neverci v Carigradu pristavili spomenik kot največjemu dobrotniku revežev med vojsko.

Ob smrti so se ga vse države spominjale oficijelno po parlamentih, a malo prej mu niso dovolile dostopa na mirovno konferenco ki pa zato tudi ni bila sprava pač pa maščevanje.

Danes je Benedikt tudi že med mrtvimi. Mi Slovani se imamo njemu veliko zahvaliti. On je bil tudi tisti ko je obsodil isterska krivice nad Jugoslovani z prav značilnim pismom na tržaškega škofa Bartolomasia, pismo je to — ki je zbudilo občno pozornost.

Dobrodelnost brez verskih tendenc, iz gole krščanske ljubezni, in ta je najboljšé sredstvo za spravo med Vshodom in Zahodom je rekel d'Herbigny.

Naša sv. cerkev je začela torej s čisto novo orientacijo proti vzhodu — vspehov bomo tudi mi deležni. Umrli bo nacionalizem pri nas pa tudi med Čehi in Hrvatı, kjer je ustvaril celo novo cerkev.

Za strežnike. — K. T. D. je izdalo čedno brošurico „Mali strežnik“, nauk, kako se pri sv. maši streže. Cena 50 stotink.